

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ในปัจจุบัน หลายๆองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสุขภาพมากขึ้น โดยได้ตระหนักว่า สุขภาพดีเป็นเป้าหมายพื้นฐานทางสังคม ทำให้คนสามารถพัฒนาศักยภาพในตัวเองได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข พร้อมทั้งจะพัฒนาตนเอง และสังคมให้เจริญก้าวหน้าต่อไปได้ และจากความสำคัญทางด้านการส่งเสริมสุขภาพ ดังกล่าว ทำให้มีการกำหนดนโยบายด้านสุขภาพขึ้นมาใหม่ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ความร่วมมือระหว่างภาคต่าง ๆ ของสังคม และมุ่งเน้นในการพัฒนาบุคลากรทางด้านสุขภาพให้มีความรู้ความสามารถ พัฒนาทักษะส่วนบุคคล (Develop personal skills) ให้มีลักษณะอุปนิสัยในการอุทิศตนเองเพื่อผู้อื่นและสังคมเป็นหลัก นอกจากนี้ ยังมีการวางแผนในการปรับเปลี่ยนระบบบริการสุขภาพ (Reorient health services) โดยตระหนักว่าการส่งเสริมสุขภาพเป็นความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างบุคคลในชุมชน และบุคลากรสาธารณสุข สถาบันบริการสาธารณสุขและรัฐบาล ซึ่งจะต้องทำงานร่วมกัน เพื่อมุ่งไปสู่สุขภาพของประชาชน ซึ่งในการปรับเปลี่ยนบริการสาธารณสุขนั้น จำเป็นต้องให้ความสำคัญในด้านการจัดหลักสูตรการฝึกอบรมบุคลากรสาธารณสุขสาขาต่าง ๆ เพื่อปรับเปลี่ยนเจตคติ โดยมองปัญหาของปัจเจกบุคคลไปสู่การมองปัญหาในองค์รวม กล่าวคือ บุคลากรสาธารณสุขจำเป็นต้องมีทักษะในการเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้การทำงานร่วมกับทุกฝ่ายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด และเกิดปัญหากับผู้อื่นในสังคมน้อยที่สุด (คณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 10, 2550)

พยาบาล ถือได้ว่าเป็นบุคลากรทางด้านสุขภาพที่มีบทบาทสำคัญ เพราะ พยาบาลเป็นผู้ที่ทำงานใกล้ชิดกับประชาชน และมีโอกาสมีส่วนร่วมทำงานใกล้ชิดกับบุคลากรคนอื่นๆเป็นจำนวนมาก การที่ผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาลจะมีอุปนิสัยที่ดี มีความรับผิดชอบ ไว้วางใจได้ และพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อผู้อื่นนั้น จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในปัจจุบัน ประเทศไทยมีประชากรมากกว่า 62 ล้านคน ความต้องการพยาบาลเพื่อทำการรักษาพยาบาลต้องเพิ่มขึ้นตามการเพิ่มขึ้นของประชากร ประกอบกับรัฐบาลและกระทรวงสาธารณสุขได้ให้ความสนใจในเรื่องสุขภาพของประชาชนมากขึ้น (ข้อมูลอาชีพพยาบาลกรมการ จัดการงาน, 2552: ออนไลน์) จึงจำเป็นต้องเร่งสร้างบัณฑิตพยาบาลที่มีคุณภาพเป็นจำนวนมาก

และควรจะมีการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างบัณฑิตพยาบาลให้มีความรู้ความสามารถ มีคุณสมบัติเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมไทย และพัฒนาคุณลักษณะของผู้มีประสิทธิภาพ ยิ่งควบคู่ไปกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งนี้เพื่อปลูกฝังให้นักศึกษาพยาบาลมีอุปนิสัยในการเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น และการปรับปรุงพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้การทำงานร่วมกับทุกฝ่ายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด (จรรยาบรรณวิชาชีพพยาบาลมหาวิทยาลัยมหิดล, 2552: ออนไลน์)

จากการศึกษาเรื่อง 7 อุปนิสัยของผู้ทรงประสิทธิภาพยิ่ง (The 7 Habits of Highly Effective People) ของ Stephen R. Covey ซึ่งเป็นหลักในการเปลี่ยนความคิดและพัฒนาอุปนิสัยที่เป็นเลิศของมนุษย์นั้น พบว่า คนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการทำงาน หากคนไม่มีคุณภาพ การดำเนินงานก็ไม่สัมฤทธิ์ผล คนสามารถพัฒนาให้มีศักยภาพได้ ซึ่งการพัฒนาศักยภาพของคนตามหลักการของ Covey นั้น มีดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 คืออุปนิสัยเพื่อชัยชนะส่วนตัว ประกอบด้วย อุปนิสัยที่ 1 การเป็นฝ่ายเริ่มต้นทำก่อน (Be Proactive) อุปนิสัยที่ 2 การเริ่มต้นด้วยจุดหมายในใจ (Begin with the End in Mind) และอุปนิสัยที่ 3 การทำตามลำดับความสำคัญ (Put First Things First)

ส่วนที่ 2 คืออุปนิสัยเพื่อชัยชนะในสังคม ประกอบด้วย อุปนิสัยที่ 4 การคิดแบบชนะ/ชนะ (Think Win/Win) อุปนิสัยที่ 5 การเข้าใจคนอื่น ก่อนจะให้คนอื่นเข้าใจเรา (Seek First to Understand, Then to be Understood) และอุปนิสัยที่ 6 การผนึกพลังประสานความต่าง (Synergize)

ส่วนที่ 3 ประกอบด้วย ภาพรวมอุปนิสัยที่ 1-6 และอุปนิสัยที่ 7 การลับเลื่อยให้คมอยู่เสมอ (Sharpen the Saw) (Covey, 2004)

จะเห็นได้ว่า อุปนิสัยที่เป็นเลิศเหล่านี้ หากนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ได้รับการปลูกฝังอย่างต่อเนื่อง จะช่วยเสริมสร้างนักศึกษาให้มีคุณลักษณะของบัณฑิตพยาบาลศาสตร์อย่างสมบูรณ์ มีความเป็นผู้นำ มีคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพการพยาบาล มีความรับผิดชอบต่องานต่อองค์กรวิชาชีพและสังคม สามารถครองตน ครองคน และครองงานได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งจะทำให้นักศึกษาประสบความสำเร็จและความสุขในการทำงานในสาขาวิชาชีพของตน อันจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมต่อไป และจากหลักการดังกล่าวได้สอดคล้องกับปฏิญาณของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ ที่ว่า “ปี 2555 คณะพยาบาลศาสตร์จะเป็นสถาบันการศึกษาพยาบาลชั้นนำในระดับสากล มีการผลิตบัณฑิต การวิจัยที่มีคุณภาพ พึ่งพาตนเองได้ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมุ่งเน้นให้นักศึกษาพยาบาลมีความรับผิดชอบ เป็นผู้นำ มีคุณธรรม และจริยธรรม เพื่อตอบสนองความต้องการด้านสุขภาพของบุคคล ครอบครัว และชุมชน ที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา นอกจากนี้ ยังมุ่งเน้นในการพัฒนาตนเอง ทำการวิจัย บริการวิชาการแก่

สังคมและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีในวิชาชีพ” (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ,คณะพยาบาลศาสตร์, 2553: ออนไลน์) ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นคุณลักษณะสำคัญของบัณฑิตที่หน่วยงานต่างๆต้องการ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงต้องการศึกษาระดับอุปนิสัยของผู้ทรงประสิทธิภาพยิ่งของนักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยใช้หลักการในการวัดอุปนิสัยของ Stephen R. Covey เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างทักษะทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจให้กับนักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์และผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

- 1.2.1 เพื่อศึกษาระดับอุปนิสัยของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยใช้หลักการ 7 อุปนิสัยสำหรับผู้ทรงประสิทธิภาพยิ่ง
- 1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบและหาความสัมพันธ์ระหว่างระดับอุปนิสัยของนักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กับคุณลักษณะทั่วไป

1.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

- 1.3.1 ทำให้ทราบระดับอุปนิสัยของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ โดยใช้หลักการ 7 อุปนิสัยสำหรับผู้ทรงประสิทธิภาพยิ่ง
- 1.3.2 ทำให้ทราบความแตกต่าง และความสัมพันธ์ระหว่างระดับอุปนิสัยของนักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กับคุณลักษณะทั่วไปของนักศึกษา
- 1.3.3 เพื่อให้นักศึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษารุ่นนี้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาระดับอุปนิสัยทั้ง 7 ประการอันนำไปสู่การเป็นผู้ทรงประสิทธิภาพยิ่ง

1.4 นิยามศัพท์

อุปนิสัย หมายถึง การผสมผสานกันระหว่าง ความรู้ ทักษะ และความปรารถนา เข้าด้วยกัน Stephen R Covey (1989)

ภาพรวม 7 อุปนิสัยสำหรับผู้ทรงประสิทธิภาพยิ่ง หมายถึง 7 อุปนิสัยสำหรับผู้ทรงประสิทธิภาพยิ่ง ตามหลักการของ Stephen R. Covey (2004) ซึ่งประกอบด้วย อุปนิสัยที่ 1 คือ การเป็นฝ่ายเริ่มต้นทำก่อน อุปนิสัยที่ 2 คือการเริ่มต้นด้วยจุดหมายในใจ อุปนิสัยที่ 3 คือการทำสิ่งสำคัญก่อน อุปนิสัยที่ 4 คือการคิดแบบชนะ/ชนะ อุปนิสัยที่ 5 คือการเข้าใจผู้อื่นก่อนจะ让自己人เข้าใจเรา อุปนิสัยที่ 6 คือการผนึกพลังประสานความต่าง อุปนิสัยที่ 7 คือการกลับเนื้อให้คมอยู่เสมอ

นักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หมายถึง นักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 ระดับปริญญาตรี ที่ศึกษา ณ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2553

อุปนิสัยแสดงพื้นฐานทางอารมณ์ หมายถึง อุปนิสัยของบุคคลที่มีความคล้ายคลึงกัน เนื่องจากเกิดและเติบโตภายในสังคมและวัฒนธรรมเดียวกันจึงทำให้มีอุปนิสัยส่วนหนึ่งที่คล้ายคลึงกัน ดังนั้นการพิจารณาอุปนิสัยแสดงพื้นฐานทางอารมณ์ จึงเป็นการพิจารณาเปรียบเทียบบุคลิกภาพได้ในภาพกว้างๆ (สักรินทร์ อยู่ผ่อง, 2552)

อุปนิสัยแสดงความสมดุลในการดำเนินชีวิต หมายถึง อุปนิสัยที่เป็นลักษณะเอกลักษณ์เฉพาะตัวของบุคคล ซึ่งแต่ละคนจะมีแตกต่างกันไป (สักรินทร์ อยู่ผ่อง, 2552)

กลุ่มอุปนิสัยเพื่อชัยชนะส่วนตัว หมายถึง กลุ่มอุปนิสัยที่ประกอบด้วย อุปนิสัยที่ 1 คือการเป็นฝ่ายเริ่มต้นทำก่อน อุปนิสัยที่ 2 คือการเริ่มต้นด้วยจุดหมายในใจ อุปนิสัยที่ 3 คือการทำสิ่งสำคัญก่อน เป็นการพัฒนาอุปนิสัยเพื่อชัยชนะส่วนตัว ทำให้บุคคลเกิดความมั่นใจในตัวเอง เรียนรู้ความเป็นตัวเอง รู้จักธรรมชาติของตนเอง ทำให้รู้สึกถึงคุณค่าภายในของตนเองมากกว่าจะกำหนดโดยความเห็นของบุคคลอื่นรอบตัว Covey (2004)

กลุ่มอุปนิสัยเพื่อชัยชนะในสังคม หมายถึง กลุ่มอุปนิสัยที่ประกอบด้วย อุปนิสัยที่ 4 คือการคิดแบบชนะ/ชนะ อุปนิสัยที่ 5 คือการเข้าใจผู้อื่นก่อนจะ让自己เข้าใจเรา อุปนิสัยที่ 6 คือการผนึกพลังประสานความต่าง เป็นการพัฒนาอุปนิสัยเพื่อชัยชนะในสังคม และเป็นการค้นพบตนเองเพื่อรักษาและก่อกำเนิดมิตรภาพที่เคยถูกทำลายหรือถูกตัดขาดไป ก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีขึ้น Covey (2004)